

Mittelbau-Dora – Miejsce Pamięci KZ k. Nordhausen

Historia

Po zbombardowaniu wojskowego ośrodka doświadczalnego w *Peenemünde*, seryjna produkcja rakiet musiała zostać przeniesiona w bezpieczne miejsce. Wybór padł na system podziemnych sztolni koło Nordhausen, gdzie w sierpniu 1943 r. pod nazwą „Dora” utworzony został podobóz KZ *Buchenwald*. Obóz szybko się rozrastał i w końcu 1944 r. stał się ostatnim samodzielnym obozem koncentracyjnym pod nazwą Konzentrationslager Mittelbau. Przy budowie sztolni oraz przy produkcji rakiet i innego uzbrojenia panowały mordercze warunki pracy. Kiedy w końcu 1944 r. ze stopniowo likwidowanych innych obozów zaczęło przybywać coraz więcej więźniów, śmiertelność przybrała zastraszające rozmiary. Mimo iż ci, którym udało się przeżyć transport, znajdowali się na ogół w stanie całkowitego wycieńczenia, po krótkim pobycie zarówno z Dory jak i jej podobozów gnani byli w kolejne marsze śmierci [*Isenschibber Feldscheune*].

Z ponad 60 tys. więźniów obozu, z których ok. 1/4 stanowili Polacy, zginęło lub zostało zamordowanych **co najmniej 20 tys.**

Wskazówka: Na Cmentarzu Głównym [Hauptfriedhof] w Nordhausen została pochowana w grobach zbiorowych część zamordowanych więźniów obozu. W byłym podobozie Ellrich-Juliushütte, który leżał na granicy między byłą NRD a Republiką Federalną i z tego powodu przez długi czas był niedostępny, zarówno po stronie Turynii jak i Dolnej Saksonii, zostały w 1994 r. położone kamienie pamiątkowe. W Ellrich znajduje się również tzw. Todesmarschsstelle, upamiętniające trasę marszu śmierci, czy raczej jego początek.

Christoph Kreutzmüller

Pamięć

Miejsce Przestrogi i Pamięci Mittelbau-Dora zostało urządzone w byłym krematorium obozu. W 1995 r. w zrekonstruowanym baraku mieszkalnym otwarta została wystawa, która przedstawiała obóz z punktu widzenia ocalałych. Jednocześnie część sztolni udostępniono zwiedzającym. Stała ekspozycja w wybudowanym w 2006 r. nowym budynku muzeum daje wyczerpujący obraz historii obozu i bezwzględного wyzyskiwania więźniów w służbie niemieckiego przemysłu zbrojeniowego. Oferowane są różnego rodzaju oprowadzania, których czas trwania i tematyka mogą być uprzednio uzgodnione. Aby zwiedzić cały teren

trzeba zaplanować kilkudniowy pobyt

Christoph Kreutzmüller

Informacje praktyczne

Mittelbau-Dora – Miejsce Pamięci KZ k. Nordhausen

Gedenkstätte Mittelbau-Dora Kohnsteinweg 20 99734 Nordhausen

tel. +49 3631 4 958-20

<http://www.dora.de>

e-mail: info@dora.de

Czynne: codziennie z wyjątkiem poniedziałków; zimą 10:00-16:00, latem 10:00-18:00.

Wstęp: wolny; zgłoszone oprowadzanie: 26 € (bilet normalny), 13 € (bilet ulgowy) – miejsce pamięci oferuje kilkakrotnie w ciągu dnia darmowe oprowadzania również dla indywidualnych zwiedzających.

Galeria

Zufahrtsstraße am Eingang zur Gedenkstätte. Foto: Andreas Froese-Karow.

Blick in den Ausstellungsraum. Foto: Claus Bach.

Blick auf das Museumsgebäude der KZ-Gedenkstätte Mittelbau-Dora. Foto: Claus Bach.

Querstollen, bis 1944 Häftlingsunterkunft. Foto: Claus Bach.

Blick über den ehemaligen Appellplatz des Häftlingslagers Richtung Nordhausen. Foto: Claus Bach.